

Nr 46.

Ankom till riksdagens kansli den 29 april 1937 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående ändring i strafflagens bestämmelser om sabbats- brott.

Första lagutskottet har till behandling förehaft följande inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen motionen i första kammaren nr 8 av herrar *Otto Wangson* och *Lindström* samt motionen i andra kammaren nr 32 av fru *Nordgren* m. fl.

I motionerna har hemställts, i den förra motionen, att riksdagen för sin del ville besluta, att 7 kap. 3 § strafflagen skall upphöra att gälla, och i den senare motionen, att riksdagen ville besluta skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan, att utredning måtte företagas i syfte att åstadkomma sådan ändring av stadgandena i 7 kap. 3 och 4 §§ strafflagen att de bringas i överensstämmelse med nutida rättsuppfattning.

Beträffande de skäl motionärerna anført till stöd för sina yrkanden får utskottet hänvisa till motionerna.

Strafflagens 7 kap. avhandlar under den gemensamma rubriken »Religionsbrott» två olika grupper av brott: religionsbrotten i egentlig mening och sabbatsbrotten. De sistnämnda brotten behandlas i 3 och 4 §§, vilka äro av följande lydelse:

»3 §. Idkar någon å sön- eller högtidsdag, emellan klockan sex om morgonen och klockan nio om aftonen, hantverk eller annat arbete, som uppskov tåla kan; straffes med böter, högst tjugu riksdaler, utan det sker till egen eller annans nödtorft.

4 §. Begår någon brott å sabbatstid; varde den omständighet såsom försvärande ansedd.»

Då det protestantiska Sverige från den katolska kyrkan övertog regeln om sabbatens hållande i helgd, skedde det till en början med stor frihet. Men med den lutherska ortodoxiens framträdande blev genom de Kungl. Stadgorna om eder och sabbatsbrott av den 2 oktober 1665 och den 17 oktober 1687 sabbatsbudet väsentligt skärpt. Bestämmelserna i ämnet sammanfattades, och inskränktes tillika i viss mån, genom stadganden i missgärningsbalken av 1734 års lag. Dessa föreskrifter upptogos sedan i något modifierad form i 1864 års strafflag.

Vad först beträffar 7 kap. 3 § strafflagen märkes att sådan verksamhet, som utgör »arbete» i lagens mening, för vissa fall är tillåten och straffri, även om den sker å sabbatstid. Så är förhållandet med arbete, som sker till egen eller annans nödortft. Professor *Stjernberg* anför härom i sin Kommentar till strafflagen kap. 7 (1926) följande: »Hit torde böra hänföras alla sådana fall, då arbetet tjänar tillfredsställandet av hos medborgarne allmänt förefintliga personliga behov, samt dess inställande ej skulle kunna ske utan avsevärd olägenhet för dessa behovs bärare. Hit hör därför t. ex. det inom hemmen under sabbatstid bedrivna, nödvändiga hushållsarbetet samt annat arbete för hemmets behöriga skötsel. Hit är ock att hänföra söndagsarbete i s. k. koloniträdgårdar. Att det skall vara fråga om arbete, som tjänar behovs tillfredsställande *just å sabbatstid*, torde nämligen med lagens nuvarande avfattning ej kunna fordras. Och att arbetets inställande nödvändigt skall medföra rent personliga olägenheter för vederbörande, torde ej heller kunna fordras. Även om dess inhiberande skulle medföra avsevärda ekonomiska olägenheter vid ifrågavarande behovs tillfredsställande, torde arbetet kunna sägas ha skett 'till egen eller annans nödortft.'»

Antalet personer som under senare år i första instans sakfällts jämlikt 7 kap. 3 § strafflagen utgör:

1926.....	9
1927.....	14
1928.....	12
1929.....	9
1930.....	15
1931.....	12
1932.....	4
1933.....	8
1934.....	15

Beträffande 7 kap. 4 § uppkommer särskilt frågan huruvida nämnda paragraf alltid skall tillämpas i fråga om brott, som förövats å sabbatstid. Professor *Stjernberg* framhåller i sin nyssnämnda kommentar att stadgandets upptagande bland religionsbrotten blir i detta avseende av en viss betydelse. Han anför vidare bland annat följande: Ett religionsbrott förutsätter, att man uppsåtligen åstadkommit något, som är ägnat att undergräva religionens helgd. Det »något», varom det i detta fall är fråga, är ett brott. Det ligger då nära till hands att kräva att detta brott skall vara, åtminstone till någon del, uppsåtligen åstadkommet. I fråga om den, som blott gjort sig skyldig till ett alltigenom culpöst förfarande t. ex. genom ett vådaskott vid en jakttur eller genom vårdslöst framförande av automobil råkat att skada en annan människa, är det knappast rimligt att åberopa denna paragraf. Å andra sidan synes man i detta fall, då sabbatsbrytandet består i brotts begående, icke kunna fordra kännedom hos vederbörande om att brottet förövats å sabbatstid. Lagens ståndpunkt är säkerligen att ifråga om den, som uppsåtligen begått brott, redan det blotta faktum, att det förövats å sabbatstid,

är ägnat att inverka försvårande. Professor Stjernberg tillägger att bestämmelsen måste, åtminstone analogivis, anses tillämplig även ifråga om gärningar, som straffbelagts i speciallagstiftningen.

Förevarande motioner rikta sig båda mot stadgandet i 7 kap. 3 § strafflagen, enligt vilket den som å sabbatstid — d. v. s. å sön- eller högtidsdag mellan klockan sex om morgonen och klockan nio om aftonen — förrättar arbete som kan tåla uppskov skall dömas till bötesstraff, försåvitt arbetet icke sker *till egen eller annans nödortft*. Motionerna torde härutinnan närmast ha föranletts därav att i slutet av förra året en underdomstol ådömt ett tiotal personer böter för det de å söndag utfört byggnadsarbete på sina sommarstugor. Enligt vad utskottet erfarit ha emellertid dessa domar, i de fall där de överklagats, numera av vederbörande hovrätt upphävts.

Utskottet.

Härmed förfaller likväl icke den väckta frågan om en revision å området. För stadganden av straffrättslig natur är vikten av reda och tydlighet särskilt framträdande. I detta avseende synes det nu ifrågavarande lagrummet icke fylla måttet. För bedömandet av sådana till följd av de nutida samhällsförhållandena alltmera vanliga fall som behandlats i förutberörda rättegångar lämnar sålunda lagrummet i dess nuvarande avfattning näppe- ligen klart besked. Detta synes i viss mån sammanhänga därmed att den förseelse varom här är fråga fortfarande i vår strafflag behandlas som ett *religiönsbrott*. I själva verket torde emellertid den bärande grunden för stadgandet numera närmast vara att söka i en önskan att i möjligaste mån tillförsäkra medborgarna en ostörd vilodag efter veckans arbete. Bestämmelsen har kommit att erhålla en viss social betydelse, därvid arbetarskyddssynpunkten i hög grad spelar in. Utskottet finner det angeläget att stadgandet nu också gives en avfattning som bättre svarar häremot. I systematiskt hänseende torde stadgandet närmast böra behandlas bland *fridsbrotten*. Vid omgestaltningen bör uppmärksamhet självfallet ägnas jämväl åt de religiösa synpunkterna å frågan.

Utskottet övergår härefter till behandling av motionen II: 32 i vad däri framförts krav att frågan om upphävande av stadgandet i 7 kap. 4 § strafflagen måtte tagas under omprövning. Enligt nämnda stadgande skall, om någon begår brott å sabbatstid, den omständigheten anses såsom försvårande. Stadgandet torde enligt gällande praxis tillämpas endast vid uppsåtliga brott. Däremot lär för fällande till ansvar icke erfordras kändedom hos vederbörande om att brottet förövats å sabbatstid. Även vid uppsåtliga förseelser inom specialstraffrättens område torde stadgandet äga tillämpning. Då brott särskilt ofta begås på sön- och helgdagar, måste domstolarna icke sällan i sina utslag åberopa, förutom det egentliga straffstadgandet, jämväl den nu ifrågavarande paragrafen.

Utän tvivel bör understundom den omständigheten att ett brott förövats å sabbatstid anses såsom försvårande. Därvid kan emellertid det kvalificerande momentet i allmänhet icke sägas ligga däri att aktningen för religionen på något sätt skulle undergrävs genom brottet utan fastmera i andra för-

hållanden som äga samband med sön- eller helgdagen, t. ex. vid rattfylleri den ökade trafiken å landsvägarna under nämnda dagar. Stadgandet i 7 kap. 4 § strafflagen torde för övrigt för den stora allmänheten vara så gott som okänt. På grund härav anser utskottet att ifrågavarande kvalifikationsgrund icke längre bör generellt bibehållas. Frågan i vad mån den omständigheten att brott förövats å sabbatstid bör betraktas såsom försvårande, kommer därigenom att överlämnas åt domstolarna att, i likhet med vad redan sker beträffande andra liknande omständigheter, fritt bedömas i varje särskilt fall. I samband med revision av 7 kap. 4 § strafflagen bör även beaktas att ändring tarvas av bestämmelsen i 14 kap. 45 § strafflagen att vissa misshandelsbrott, som i regel äro undantagna från allmänt åtal, må göras till föremål för sådant åtal där de förövats under sabbat.

Under hänvisning till vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning angående en revision av stadgandena i 7 kap. 3 och 4 §§ strafflagen och vad därmed kan äga samband samt för riksdagen framlägga det förslag var- till utredningen kan föranleda.

Stockholm den 29 april 1937.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar *Schlyter*, *Klefbeck*, *Erik Anderson*, *Velander**, *Ernst Svenson**, *Ruben Wagnsson*, *Branting** och *Otto Wangson*;

från andra kammaren: herrar *Bergquist*, *Lindqvist*, *Hedlund* i Östersund, *Lindmark**, *Larsson* i Hede, *Johnsson* i Kalmar, *Eriksson* i Toftered och *Landgren*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Larsson* i Hede, vilken anför:

»Ifrågavarande stadganden i 7 kap. 3 och 4 §§ strafflagen ha sin grund i religiös åskådning och sed, som alltjämt äga djupa rötter hos Sveriges folk.

Vid sådant förhållande kan jag ej finna annat än att åt de religiösa synpunkterna på frågan bör ägnas större uppmärksamhet än vad motionärerna gjort och vad som framgår av utskottets motivering till stöd för dess hem-

ställan om skrivelse i ärendet. Då enligt vad utskottet, ehuru från andra synpunkter, självt medgiver, ett straffstadgande till skydd för vilodagen icke torde kunna undvaras, har jag för min del icke funnit skäl föreligga att på grundval av de väckta motionerna påkalla lagändring, utan anser, att frågan hör samman med en allmän revision av strafflagen.

Jag får fördenskull hemställa, att ifrågavarande motioner I: 8 och II: 32 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.»
